

СИНТАКСИЧНИЙ СТУПІНЬ ПЕРЕХОДУ ПРИКМЕТНИКІВ У СФЕРУ ДІЄСЛІВ (на матеріалі поетичних творів Лесі Українки)

Розглянуто синтаксичний ступінь переходу в системі частин мови на тлі морфологічного та семантичного, з'ясовано особливості відприкметникової синтаксичної вербалізації. Вказані теоретичні питання послідовно підтверджено широким фактичним матеріалом, дібраним із поетичних творів Лесі Українки.

Ключові слова: прикметник, синтаксичний перехід прикметника в дієслово, морфологічний перехід прикметника в дієслово, семантичний перехід прикметника в дієслово.

Кардинальні частини мови відповідно до свого категорійного значення характеризуються первинними формально-синтаксичними та семантико-синтаксичними позиціями. На аргументований погляд Є. Куриловича, слова характеризуються первинною синтаксичною функцією залежно від їхнього лексичного значення (іменник: підмет; прикметник: означення до іменника; дієслово: присудок; прислівник: означення до дієслова) і будь-яке їхнє функціонування в іншій синтаксичній позиції, відмінній від первинної, є з формального погляду мотивованим уживанням [5, 60–61]. У частин мови на основі їхніх первинних лексичних значень формуються вторинні, що є свідченням міжчастиномовних транспозиційних відношень. Отже, частини мови, крім ядра лексико-граматичного класу, містять також підклас дериватів, яким не властиве лексичне значення ядра лексико-граматичного класу. Відсутність лише одного з критеріїв (семантичного, синтаксичного, морфологічного), що дають змогу зарахувати слово до певної частини мови, засвідчує його вторинність, похідність у межах первинного лексико-граматичного класу. Відрізняючись лексичним значенням від слів, що становлять ядро лексико-граматичного класу,

деривати набувають категорійного значення іншої частини мови і вступають у такі ж синтаксичні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення до інших одиниць, що й слова з первинним значенням відповідної частини мови.

Зміну синтаксичної природи слова Л. Теньєр називає трансляцією. „Сутність трансляції (у нашому розумінні транспозиції) полягає в тому, що вона переводить повнозначні слова з однієї граматичної категорії в іншу, тобто перетворює один клас слів в інший” [7, 378]. Професор І. Вихованець розглядає транспозицію як триступеневий перехід, який під впливом функціональних потреб може набувати синтаксичного, морфологічного і семантичного вираження [1, 19–23; 3, 26–28]. Синтаксична транспозиція засвідчує переміщення слова в нетипову для нього синтаксичну позицію і є початковим ступенем переходу в системі частин мови. Морфологічна транспозиція реалізується завдяки морфологічному закріпленню синтаксичної функції. Семантичний ступінь переходу сигналізує про набуття дериватом іншого порівняно з вихідною лексичною семантикою значення і є завершальним у частиномовному переході.

Необхідність усебічного вивчення транспозиційних процесів у сучасній лінгвістиці зумовлена новаторськими підходами до тлумачення лінгвальних явищ. Системної кваліфікації потребує насамперед початковий, синтаксичний, ступінь переходу у системі частин мови для з'ясування визначальної ролі синтаксичних чинників у міжчастиномовній транспозиції. Тому метою нашої статті є комплексне вивчення відприкметникової синтаксичної вербалізації на матеріалі поетичних творів Лесі Українки. Відповідно до поставленої мети накреслюємо такі завдання: 1) вирізнити синтаксичний ступінь переходу в системі частин мови на тлі морфологічного й семантичного; 2) з'ясувати особливості відприкметникової синтаксичної вербалізації; 3) охарактеризувати дієслівні зв'язки, що переводять прикметники у функціональні еквіваленти дієслова; 4) здійснити опис семантичних груп предикатних прикметників, для яких позиція присудка є вторинною; 5) виділити семантичні групи прикмет-

ників, для яких присудкове вживання є первинним; б) теоретичні положення послідовно підтвердити широким фактичним матеріалом, дібраним із поетичних творів Лесі Українки.

Слово, яке функціонує з тим самим лексичним значенням, але в новій синтаксичній позиції, є синтаксичним дериватом [5, 60–61]. Синтаксична деривація (у розумінні синтаксичної транспозиції) зумовлює модифікацію категорійних одиниць вихідної частини мови і веде до зміни синтаксичної функції слова в межах того самого лексичного значення.

Порушення кореляції між категорійним значенням і первинною функцією зумовлює вживання прикметників у вторинних формально-синтаксичних позиціях. Прикладом такого порушення є функціонування прикметників у ролі присудка, напр.: *А ясен, клен і явір – гордовиті* [2, 141]; *Будинки високі* [1, 15]; *Нічка тиха і темна була* [1, 74]; *...веселка ясна* [1, 181]; *...ти сьогодні вередлива* [2, 298]. За такої умови маємо синтаксичне переміщення прикметника в типову для дієслова формально-синтаксичну позицію присудка, за якого зміна формальних морфологічних ознак вихідної частини мови не відбувається.

Синтаксична позиція прикметника звичайно визначається порядком слів у реченні. Прикметники, які розміщені у препозиції, функціонують у ролі означення, а прикметники, які розміщені в постпозиції, – у ролі присудка, пор.: **Короткий** день і День **короткий**. До спеціальних засобів, за допомогою яких прикметник здатний уживатись у присудковій функції, зараховують постпозицію, інтонацію й наявність дієслівної зв'язки [4, 671]. Проте для речень з прикметниковими предикатами за реалізації граматичної структури у мовленні характерний також непрямий порядок слів. Непрямий порядок слів маємо у таких випадках: 1) коли весь складений іменний присудок або тільки одна з його частин розміщується перед підметом; 2) коли присудкові притаманна постпозиція щодо підмета, але прикметник розміщується перед дієслівною зв'язкою, напр.: *Сумний був час* [1, 101]; *...були ми **святі** в тую зоряну ніч урочисту* [1, 178];

Та була у нього пісня і дзвінкою, і гучною... [2, 21]; *Наш край віддавна вільним був* [2, 16].

Проте синтаксична функція прикметника не завжди залежить від порядку слів у реченні. Так, у реченнях, що виражають почуття, емоційний стан мовця, маємо зворотний порядок слів, за якого присудок займає препозицію щодо підмета, що надає реченню особливої виразності: *Що за дивна сила слова!* [2, 26]; *Хороші в неї очі!* [2, 59]. Порядок слів у реченні не має ніякого значення, коли в ролі підмета вживаються займенникові іменники, які звичайно сполучаються з прикметниками в позиції присудка, проте не вимагають атрибутів, напр.: *Він довго був слабкий* [2, 46]; *Ти був скупий чи то – занадто щедрий на власну душу...* [2, 36]; *...з того винен ти!* [2, 292]; *Химерні ви, люди!* [1, 137]; *Спокійна я* [1, 77]. Будучи ситуативно й контекстно зумовленими, займенникові іменники актуальні самі по собі.

Прикметник, який функціонує в ролі присудка, Л. Теньєр називає „структурним еквівалентом дієслова” [7, 170]. У реченні він вступає в такі синтаксичні зв’язки і семантико-синтаксичні відношення до інших одиниць, як і дієслово. Присудок є обов’язковим компонентом формально-синтаксичної структури двоскладного речення, оскільки головні члени, перебуваючи у взаємозв’язку, утворюють предикативний центр речення. Роль прикметникового предиката в семантико-синтаксичній структурі речення визначають як організуючу. Від його семантико-синтаксичної валентності залежить кількість і якість субстанційних синтаксем, навіть суб’єктної, у простому семантично елементарному реченні.

У граматичній структурі української мови розрізняють предикатну (власне-семантичну) і предикативну (власне-синтаксичну) функції компонентів з дієслівною зв’язкою **бути**. Предикатні прикметники належать до семантико-граматичного розряду якісних прикметників і є виразниками власне-ознаки, ознаки реальної як безпосередньої властивості предмета. Непредикатні прикметники належать до розряду відносних і виражають ознаку через зв’язок з іншими предметами.

У присудковій позиції здебільшого трапляються якісні прикметники – виразники власне-ознаки, а відносні прикметники як виразники невластиві-ознаки – значно рідше. Це пояснюється, очевидно, тим, що семантика відносних прикметників є складнішою, оскільки зумовлюється значенням слів, від яких вони утворені.

Функціонування прикметників у присудковій позиції можливе лише завдяки експліцитно чи імпліцитно вираженій дієслівній зв'язці **бути**. Прикметники, вживаючись у нетиповій для них синтаксичній позиції, найчастіше поєднуються з дієсловом-зв'язкою **бути**, зрідка – з іншими дієслівними зв'язками. Аналітична синтаксична морфема-зв'язка **бути**, вживаючись при предикативних прикметниках, не змінює їхньої семантичної природи, а виконує суто граматичну функцію. Вона змінює лише формально-синтаксичну позицію прикметників у реченні, переводячи їх у функціональні еквіваленти дієслова, і нейтралізує прикметникові граматичні категорії, закріплюючи дієслівні граматичні категорії часу і способу: *...римлянки були важкі й незграбні проти тебе...* [2, 296]; *Та й в темниці буду вільний* [2, 42]; *Хай буде мій милий щасливий* [2, 62]; *...він був би здоровий* [2, 48]. У теперішньому часі вказана дієслівна зв'язка найчастіше має нульове вираження.

Іншим дієслівним зв'язкам, крім вказаних дієслівних категорій, властива також категорія виду. До дієслів-зв'язок, які диференціюються за видовою ознакою, належать: **ставати / стати, залишатися / залишитися, виявлятися / виявитися, зоставатися / зостатися, здаватися / здатися, лишатися / лишитися** тощо, пор.: *Їм сірим здається все...* [1, 104] і *Їм сірим здається все; Розмова стала буденною й нецікавою...* [2, 13] і *Розмова ставала буденною й нецікавою*. Ці дієслівні зв'язки поряд із синтаксичною виконують також семантичну функцію, яка оформляє логіко-семантичні відношення між суб'єктом і предикатом.

Прикметники в позиції присудка, як засвідчує аналізований матеріал, звичайно вживаються з дієсловом-зв'язкою **бути**,

рідше – з дієслівними зв'язками **ставати (стати)** та ін. Їхні семантичні функції чітко диференційовані і не залежать від лексичного наповнення прикметникового предиката. За допомогою аналітичної морфеми-зв'язки **бути** стверджують реальність існування, наявність у предмета ознаки, вираженої синтаксично вербалізованим прикметником, напр.: ...я **одважна**... [2, 277]; *Ти будеш вільна* [2, 88]; *Вони були до мене завжди добрі* [1, 101]. Аналітична синтаксична напівморфема-зв'язка **ставати** вказує на становлення у предмета ознаки, а напівморфема-зв'язка **стати** сигналізує про набуття предметом певного якісного стану, пор.: *Який-бо ти, дідусю, ставеш суворий!* і *Який-бо ти, дідусю, став суворий!* [2, 135]

Досліджувані реченнєві конструкції дали змогу зробити висновок: у присудковій позиції як вторинній формально-синтаксичній позиції вживаються прикметники, які звичайно позначають: 1) вдачу, характер людини, її морально-етичні якості, духовний світ: **бездушний, бистрий, веселий, гордий, добрий, лихий, лукавий, відважний, покірний, привітний, свавільний, святий, суворий, спокійний, хижий** тощо, напр.: *Яка ти бистра!* [2, 171]; *Я була малою горда*... [1, 123]; *Адже моя сеньйора зовсім свята!* [2, 253]; *...вона лукава, як видра* [2, 172]; *...ся жінка хижка, наче рись* [2, 172]; 2) фізичні та фізіологічні особливості людей: **голодний, здоровий, живий, сильний, хворий, неживий, слабкий, дужий, недужий** та ін., напр.: *Ми голодні!* [2, 187]; *...месія живий був між людьми; ...для тебе щастя — тінь, ти нежива* [2, 181]; *Я ж не слабкий, як бачите – веселий, вільний, дужий; ...ти ж хвора* [1, 101]; 3) схильність до певної дії або стану: **безпорадний, вередливий, втомлений, гнівний, необачний, непідкупний** тощо, напр.: *Але єсть на світі люди необачні*... [1, 198]; *...ти сьогодні вередлива* [2, 298]; *Я втомлений... Я дуже втомлений*... [1, 202]; *Щось король сьогодні гнівний* [1, 195]; 4) емоційно-психічний стан людини, її волю, темперамент: **божевільний, безпорадний, непривітний, щасливий**, напр.: *Він, напевне, божевільний* [2, 23]; *Але єсть на світі люди... безпорадні* [1, 199]; *...вартові*

непривітні [1, 156]; *То ж я щаслива!* [2, 159]; *Стою та дивлюся, які ви щасливі* [2, 190]; 5) інтелектуальні спроможності людини: **безумний, мудрий** тощо, напр.: *який же я ... безумний!* [1, 191]; *Яка ти мудра!* [2, 128]; *Тепер я мудрий став...* [2, 196]; 6) вік, зовнішні ознаки людини: **молодий, ясний, незграбний** і т. ін., напр.: *...ти ще молода...* [1, 99]; *Дай, матінко, злата й блакиту, нехай же я буду ясна* [2, 62]; *...римлянки були важкі й незграбні проти тебе* [2, 296]; 7) матеріальний достаток людини: **вбогий, заможний** і под., напр.: *А тепер я вбога* [2, 185]; *Вже Бертольдо граф заможний!* [2, 26]; 8) деякі інші якості людини: **безславний, вільний, одинокий, останній, самотній**, напр.: *Так, я вільний* [2, 25]; *Я не безславний, хоч ти одна мені даєш тріумфи...* [2, 290]; *І не був поет самотнім* [2, 21]; *...він останнім був у царстві божім* [2, 228]; 9) зовнішні ознаки предметів: **блідий, ясний, пишний, напишний, непрозорий, темний, тендітний**, напр.: *Де веселка така ясна, щоб не здалась блідою супроти вас?* [1, 254]; *Ніч така ясна...* [1, 145]; *Будинки... напишні* [1, 227]; *Очі – непрозорі* [2, 152]; *Очі темні, мов одчай* [2, 59]; *В пані рученька тендітна* [2, 38]; 10) наявність або відсутність кольору та його відтінків: **білий, блакитний, зелений, синій, сивий, сірий, червоний, чорний** тощо, напр.: *У мужички руки чорні...* [2, 38]; *Що ж, недарма люди кажуть, що в панів і кров блакитна* [2, 38]; *...руки білі* [2, 136]; *А чому же в тебе очі не зелені? Та ні, тепер зелені, а були, як небо, сині... О! Тепер вже сиві, як тая хмара ...ні, здається, чорні, чи, може, карі...* [2, 136]; 11) ознаку, яка є наслідком певної дії: **задирливий, зрадливий, журливий, пестливий, тесаний** тощо, напр.: *Дика рожка задирлива, так само й глід, і терен* [2, 141]; *Коли б він, як шелест беріз, був пестливий* [2, 60]; *Таки зрадливе в тебе серце* [2, 55]; *...хрест ... нетесаний...* [2, 70]; *Журлива ся темная врода* [2, 62]; 12) фізичні властивості предметів: **вогкий, важкий, сирий, сухий, шорсткий**, напр.: *Вона (верба) така суха* [2, 141]; *От вільхи не люблю – вона шорстка* [2, 141]; *Не руш, коханий, воно ж сире* [2, 164]; *...вода вся важка* [1, 213]; 13) ознаку, що

відчувається на дотик: **гарячий, гострий, ніжний** тощо, напр.: *Вода гаряча* [2, 77]; *В руках був заступ гострий* [1, 97]; ...**був ніжний, той весняний легіт...** [2, 177]; 14) параметричні величини, а також темпоральні характеристики: **важкий, великий, вічний, короткий, довгий, легкий, малий, безсмертний** тощо, напр.: ...*борода велика* [2, 45]; *Нічка коротка* [2, 159]; ...*тягар Мій легкий* [2, 102]; *Ніч така ... довга* [1, 45]; *Шлях був довгий та трудний* [1, 167]; ...*мумії предків не вічні...* [1, 186]; *Проти вічності неба ми – малі...* [1, 178]; ...*кожний камінь храму є безсмертний* [2, 97]; 15) ознаку, яка сприймається органами слуху: **гучний, дзвінкий, чистий** тощо, напр.: *Та була у нього пісня і дзвінкою, і гучною...* [2, 21]; *Вони дзвінки, мої думки сумні* [1, 146]; *У тебе голос чистий, як струмочок* [2, 152]; *Я думав – дерево німе...* [2, 137]; 16) вирізняльне значення: **гарний, зайвий, єдиний, таємний, чарівний** і под., напр.: ...*відповідь була від нього невиразна* [2, 312]; *Нехай і так, нехай Отець єдиний* [2, 103]; ...*в новім Єрусалимі храм новий!* [2, 100]; *Воно таємне, як сама потвора; Мрії передсвітні, які ви чарівні!* [1, 254].

Крім указаних семантичних груп, що утворюють центр якісних прикметників і мають потенційну здатність уживатися у присудковій функції як вторинній формально-синтаксичній функції, варто виділити певну периферію. До периферії відносимо слова, що мають складнішу семантичну природу, ніж прикметники, що формують ядро. Ці прикметники подібно до відносних прикметників звичайно утворюються від іменників конкретної семантики, проте їхні суфікси, крім граматичної функції, мають лексико-семантичне навантаження і передають власне-ознаку. В аналізованих поезіях Лесі Українки вони найчастіше позначають зовнішні ознаки: **крилатий, сукуватий, злотистий, променистий, іскристий** тощо, напр.: *Підківки іскристі! Дівки танцюристі* (1, 136); *Іскри злотисті* [2, 180]; ...*вогні променисті* [2, 180]; *Хрест ... сукуватий* [2, 70]; ...*кінь поезії крилатий* [2, 28].

Для незначної частини прикметників – виразників власне-ознаки, що набули поширення в аналізованих реченнєвих конструкціях, присудкова функція є первинною, а означальна – вторинною. Формально-синтаксична присудкова спеціалізація прикметників засвідчує їхнє переміщення із власне-прикметникового у власне-дієслівне функціонування. „Необхідність для повної реалізації предикатних ознак присудкової позиції дозволяє назвати прикметники як частину мови, спеціалізовану на вираженні предикатів якості, предикативними прикметниками” [2, 102]. Присудкову позицію кваліфікуємо як первинну для прикметників **винний, винуватий**, що вживаються зі значенням „який має борг”. Їхня формально-синтаксична функція у структурі речення доповнюється деякими семантико-синтаксичними ознаками, які виявляють їхню невласне-прикметникову природу. Маємо на увазі семантико-синтаксичну валентність цих прикметників, які для реалізації свого лексичного значення вимагають трьох облігаторних компонентів: суб’єктного, об’єктного і адресатного, напр.: *Я тямлю, що **тобі я винна дяку*** [2, 296].

У присудковій позиції як первинній формально-синтаксичній позиції також набули поширення прикметники, семантико-синтаксичною валентністю яких передбачено більше, ніж один залежний іменниковий компонент. Це найчастіше прикметники на позначення: 1) активно-діяльних якостей людей: **готовий, здатний, охочий, певний, повинен, щасливий** і т. ін., напр.: *З тобою, люба, я **готов** іти на вічні муки!* [2, 64]; *Я **щаслива**, що душею викупляю душу...* [2, 244]; *Чи за ту волю всі **українці готові** одностайно статъ?* [1, 250]; *Я **служить не згоден*** [1, 261]; *Авжеж! Я **певна** того!* [2, 297]; ***Рада** б я волю вволити, тільки ж сама я не маю вже волі* [2, 168]; *Ні, ні, **я не повинна забувати**, що ти зробив людиною мене* [2, 296]; 2) особливостей вдачі, морально-етичних якостей, емоційно-психічного стану людини: **байдужий, винний, гордий, грішний добрий, лагідний, милий** тощо, напр.: *Се **твій жаль** говорить, із сього **справді винен** я* [2, 293]; *Чим **винен** Меценат, що дід його чи,*

може, прадід з еллінами бився? [2, 305]; Вони ж **були** до мене завжди **добрі** [1, 10]; Бо й уяв'ять собі, що й тії мавпи до слави **не байдужі** [2, 311]; Правий суд чинив у панстві, до підданих **був лагідний** [2, 36]; Він **добрий**, любонько, до молока [2, 169]; А ти наче **горда** з того всього... [2, 211]; 3) шанобливого ставлення до людини: **вартий, гідний, невартий, негідний** тощо, напр.: *Хіба того не вартий дон Гонзего?* [2, 207]; *То ж спочатку того щастя справді був Бертольдо гідний* [2, 36]; *Ти носить не годеи рукавички і жупанок* [1, 261]; **Не гідна** ти дочкою лісу зватись [2, 183]; 4) популярності людини, а також її зв'язків з іншими людьми: **відомий, вдячний, згодний, вірний** і под., напр.: *На цілу довгу мить тобі я буду вірна, хвилину буду я ласкава і покїрна* [2, 127]; *Мій пан відомий щирїстю своєю* [2, 248]; 5) сприйняття, усвідомлення предмета: **важкий, легкий, ганебний, короткий, тісний, сумний** тощо, напр.: *Коли ти самохїть на себе хрест візьмеш, невже він буде важким для тебе?* [2, 103]; *(Пути) для духа ганебні?* [1, 258]; *Як на мене, то не тісна була б з тобою хата...* [2, 173]; *Невже от сих гір золота верховина для тебе сумна* [1, 137]; *Мій меч не тяжкий для одважних рук!* [1, 105]; *Мені осїння ніч короткою здається* [1, 158]; 6) інтелектуальних спроможностей людини: **обдарований, дотепний, догадливий** і под., напр.: *Він буде обдарований усім, чого дозволено бажати смертним* [2, 290]; *Він розумом хисткий* [2, 289]; *Той Прометей нащадок, дотепний до струн найдорожчих...* [1, 169]; *Що могли, то те й давали, він до всього був догадний* [2, 121]; 7) її фізичних властивостей: **хворий, недужий, мертвий** і под., напр.: *(Я) недужа тілом* [1, 142]; *(Я) душею хвора* [1, 142]; 8) відповідності або невідповідності істоти, зрідка предмета іншим істотам, предметам: **далекий, подібний, схожий, рівний, рідний, чужий, однаковий** тощо, напр.: *Учителю, zostавишсь, при тобі, я став би долею тобі подібний* [2, 285]; *...лице його подібне до ... всіх тиранів* [1, 240]; *Давня повість! І на байку схожа...* [2, 7]; *І сонцеві рідна, й безодні була б моя пісня без слова* [1, 177]; *Він, батьку, не чужий (нам)* [2, 127]; *Богам були рівні співці лавреати* [1, 150];

Невинні всі однакові для Бога [2, 106]; 9) внутрішнього світу людини, достатнього або недостатнього вияву чого-небудь у предметі, а також ступеня необхідності когось або чогось: **багатий, скупий, щедрий, повний, потрібний** тощо, напр.: *Був він гордий та завзятий, але ж тільки на упертість і на гордоці багатий* [2, 24]; *Лихоліття, щастям і горем багате* [1, 212]; *(Життя) повне ... щастя* (1, 199); *А в мене ж молода, здоров'ям повна жінка* [2, 110]; *Ти був скупий чи то – занадто щедрий на власну душу...* [2, 36]; *Вам не потрібні такі слова* [2, 246]; *Я тепер нікому не потрібна* [2, 292]; 10) деяких інших особливостей людини: **вільний, великий, малий, облесливий, простий** тощо, напр.: *...не будуть більше люди у думці вільні, а в житті раби?* [2, 116]; *Ми, паралітики з блискучими очима, великі духом, силою малі* [1, 96]; *Ми ... віком не малі* [1, 165]; *(Перелесник був) облесливим речами і очима* [1, 159]; *Він простий духом, а Царство Боже для таких найближче* [2, 106]; 11) загальної оцінки: **гарний, страшний, милий, недобрий, осоружний, любий, красен, поганий, величний, незвичайний**, напр.: *Безсоння ... довге не страшне мені* [1, 158]; *Осоружне нам се місто* (2, 33); *...на личку білий, на вроду милий* [2, 148]; *Все, все, чим красен людський вік короткий, лишила я тобі* [1, 141]; *Тобі недобра з їх свекруха буде!* [2, 164]; *Не здався мені величним той завзятий, пишний лицар* [1, 133]; *Гарна одежа для бранки* [1, 114].

Досліджуваний фактичний матеріал, дібраний методом суцільної вибірки з поетичних творів Лесі Українки, дав змогу констатувати: переважна більшість прикметників, уживаних в аналізованих реченнєвих конструкціях, вживаються у присудковій позиції як вторинній формально-синтаксичній позиції, функція присудка є первинною лише для незначної частини прикметникових форм. Функціонування прикметників у ролі присудків засвідчує синтаксичний ступінь переходу в системі частин мови, який являє собою початкову площину і сигналізує про позиційне переміщення слів та їхнє семантико-синтаксичне варіювання. Вимагають подальшого вивчення на конкретному

фактичному матеріалі морфологічний і семантичний ступені переходу прикметника у сферу дієслова.

Література

1. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті.– К.: Наук. думка, 1988.– 256 с.
2. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови.– К.: Наук. думка, 1992.– 222 с.
3. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця.– К.: Університет. вид-во „Пульсари”, 2004.– 400 с.
4. Грамматика русского языка: Синтаксис / Под ред. В. В. Виноградова.– М.: Изд-во АН СССР, 1960.– Т. 2.– Ч. 1.– 702 с.
5. Курилович Е. Очерки по лингвистике.– М.: Изд-во иностр. лит., 1962.– 456 с.
6. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении.– 7-е изд.– М.: Учпедгиз, 1956.– 511 с.
7. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса.– М.: Прогресс, 1988.– 654 с.
8. Українка Леся. Твори: В 2 т.– К.: Дніпро, 1970.

Pacichnyk I. Syntactical Stage of Transforming the Adjective into the Verb Field (on the Basis of Lesya Ukrainka's Poetry).

The article deals with the syntactical stage of transformation of parts of speech at the morphological and semantic levels. The author considers peculiarities of adjectivating syntactical verbalization. The theoretical items are illustrated with a wide range of examples from Lesya Ukrainka's poetic works.

Key words: adjective, syntactical stage of transforming adjectives into the verb field, morphological stage of transforming adjectives into stage the verb field, semantic stage of transforming adjectives into stage the verb field.